

Zápis

z 27. jednání Koordinační pracovní skupiny (KPS) pro přípravu Národního akčního plánu (NAP) k zajištění udržitelného používání pesticidů v ČR

Datum konání: 20. ledna 2015

Místo konání: Ministerstvo zemědělství

Přítomni: viz presenční listina

Program:

1. Informace o plnění NAP v roce 2014 (*MZe, MŽP, MZd.*)
2. Zhodnocení kontrol plnění obecných zásad integrované ochrany rostlin (IOR) v roce 2014 a výhled pro rok 2015 (*ÚKZÚZ*)
3. Analýza výsledků českého rostlinolékařského výzkumu zaměřeného na ochranu rostlin – prezentace a diskuze – opatření NAP č. 4.15, 4.16 a 4.69 (*MZe, VÚRV v.v.i.*)- *podklad viz příloha.*
4. Výsledky cíleného monitoringu reziduí přípravků na ochranu rostlin v rostlinných produktech nabízených na farmářských trzích – prezentace a diskuze – opatření NAP č. 4.30 (*MZe, SZPI*) – *podklad viz příloha.*
5. Různé (souběžný obchod s přípravky na ochranu rostlin, informace ze semináře o IOR v Poznani, školení EU k implementaci směrnice 2009/128/ES).

Jednání zahájil a řídil ing. Hnízdil, zástupce za MZe a předseda KPS. Současně blíže upřesnil obsah jednotlivých bodů programu, který nebyl dále doplněn.

Ad 1) Informace o plnění NAP v roce 2014 (*MZe, MŽP, MZd*)

Ing. Hnízdil stručně shrnul přímou aktivitu MZe při plnění NAP v roce 2014 s tím, že návrh souhrnné výroční zprávy o plnění NAP za rok 2014 bude rozeslán členům KPS k připomínkám. Vyzdvihl zejména konání dvou jednání podskupiny KPS pro ochranu vod, seminář k ochraně veřejné zeleně a ochraně proti hlodavcům konaný 27. XI. 2014 a přípravu řady analytických studií, podkladů pro publikace a metodiky. Upozornil na vydání osvětové publikace pro veřejnost „Ochrana zeleně - otázky a odpovědi“.

Následně shrnula průběh plnění NAP v roce Ing. Krpcová (MŽP) za oblast ochrany vod. Zmínila problematiku aktualizace OPVZ pro LPIS s tím, že VÚ vodohospodářský T.G.M. by měl zkontrolovat a dodat do konce roku 2016 veškerou evidenci OPVZ tak, aby mohla být jako „revidovaná“ zveřejněna na Geoportálu (oficiální stránky MŽP). Jednotlivé etapy aktualizace budou v průběhu let 2015 a 2016 zveřejňovány na Národním Geoportálu, kde budou volně ke stažení i pro potřeby MZe (IS LPIS). V rámci spolupráce zasílá ÚKZÚZ podklady ze zjištěných nesouladů v OPVZ na MŽP tak, aby mohlo dojít k nápravě evidence. Ing. Hnízdil doplnil, že informaci o plnění NAP v roce 2014 zpracoval i odbor druhové ochrany a odbor odpadů MŽP, zástupci se z jednání omluvili.

Ing. Příbylová (MZd) komentovala spolu s MUDr. Trávníčkovou (SZÚ) zaslanou zprávu o plnění úkolů MZd v rámci NAP.

Na plnění NAP se v roce 2014 významně podílel ÚKZÚZ, který o tom rovněž podal písemnou zprávu. Zástupci za ÚKZÚZ (Ing. Radová, Ing. Beránek) uvedli, že rozšiřují „Fytoportál“ o ovoce a zeleninu, připravují posílení aktivit v oblasti rezistence škodlivých organismů (ŠO) k přípravkům, a změny v monitoringu ŠO pro rok 2016 s tím, že budou postupy (metodiky) přístupné tak, aby je zemědělci mohli využít při vlastním monitorování ŠO. Byla podána informace o zakládání „demonstračních farem“ včetně uvedení příkladů z členských států EU. Dne 5. února 2015 se bude konat mezinárodní seminář o přípravcích, organizovaný ÚKZÚZ v Brně.

V následné diskuzi se dotázal Ing. Ulrich (ZS ČR), jak bude zajištěno pokračování obnovy a doplňování informací OPVZ pro rok 2016 a další i z hlediska zajištění financí, a zda bude možno při

vyhlašování a revizi OPVZ dostatečně v předstihu reagovat ze strany zemědělců na změny (plánování nákupu přípravků apod.). Zemědělci se často nedozví nebo velmi pozdě o chystaných změnách, lhůta 15 dnů na vyjádření po zahájení řízení o změnách je velmi krátká a rozhodnutí vodoprávních úřadů začne platit bez přechodného období, během něhož se zemědělci mohou na změny připravit; je třeba plánovat dlouhodobě s ohledem na biologický charakter zemědělské výroby. Uvedl také, že pokud se v roce 2015 stačí podchytit všechny nedostatky ve vyhlášených OPVZ a zajistit nápravu v evidenci, pak by od roku 2016 stačilo podchytit vždy jen vyhlašování nových a revizi stávajících OPVZ.

Ing. Krpcová zopakovala, že finanční prostředky jsou zatím zajištěny pro rok 2015 a 2016, pochopitelně se budou snažit zajistit je i pro rok 2017, případně další. Souhlasí s tím, že pokud se stihne v roce 2015 uvést vše do pořádku, bude stačit v roce 2016 a dalších letech podchycovat jen změny. Vodoprávní orgány ovšem nemají povinnost hlásit změny, příp. nová OPVZ na MŽP ani MZe.

Ing. Vašek (SOVAK) vysvětlil postup vyhlašování OPVZ vodoprávními orgány s tím, že řízení pro vyhlášení OP je zpravidla dlouhodobým řízením. Doporučil, aby se hospodařící subjekty smluvně dohodly s vlastníky pozemků, že chtějí být účastníky jednání v řízeních, kdy se jedná o možném omezení užívání pozemků. Tím by i v kontextu platné legislativy vznikl časový prostor na přípravu subjektů na nové podmínky i možnost je ještě v průběhu probíhajících řízení diskutovat. Co se týká změn legislativy ve vyhlašování OP, doporučujeme spíše, Ing. Šreiber (ČMSZP) upozornil, že při vyhlašování OPVZ jsou účastníky majitelé pozemků, ne však nájemci, kteří se to často nedozvědí, vodní zákon toto nenařizuje. Ing. Hnízdil v této souvislosti upozornil na řešení v zák. č. 326/2004 Sb. („RL zákon“), kde se vlastníkům pozemků s vyhlášenou karanténou ukládá pod sankcí oznámit toto břemeno nájemci.

Ing. Rosenkranc (ASZ ČR) nastínil další problém – existenci zdrojů pitné vody, které se však (již) nevyužívají a jsou přitom stále vyhlášené jako OPVZ/nebo ještě PHO. Viz informace ing. Krpcové výše o spolupráci s ÚKZÚZ.

Ing. Tůma (ZUČM) se dotázal, jak bude přistupováno k povolování přípravků (POR) podle § 38b RL zákona, pokud vznikne rezistence ŠO k účinné látce některého povoleného POR, a tím fakticky dojde k omezení použití POR pro danou indikaci pod hranici 5 povolených POR. Prof. Kocourek (VÚRV, v.v.i.) upozornil v této souvislosti, že je třeba řešit i otázku co je dostatečné jako „prokázání rezistence“ - situace ve světě, v Evropě, v ČR, na některé lokality? V některých případech může být potřeba i více než pět povolených POR, v jiných i méně. MUDr. Trávníčková uvedla, že je třeba si uvědomit, že SZÚ hodnotí všechny zdravotní aspekty, ÚKZÚZ např. dopad na necílové organismy, životní prostředí, fytotoxicitu aj., ale v případě minoritních povolení POR nemusí být nijak ověřena jejich biologická účinnost. Ing. Hnízdil s odkazem na čl. 38b RL zákona připomněl, že povolení nového POR ve veřejném zájmu je dostatečně odůvodněno již selháním určitého POR z důvodu rezistence, a počet povolených POR s tím nesouvisí.

Závěry:

- a) KPS vzala na vědomí informaci o plnění NAP v roce 2014 s tím, že bude připomínkovat návrh výroční zprávy připravené MZe.
- b) KPS doporučuje MŽP prověřit možnou úpravu legislativy regulující vyhlašování a změny OPVZ tak, aby geodetické podklady k vyhlášení OP měl vodoprávní úřad povinnost kromě katastru posílat i zpracovateli evidence OP (VÚVH nebo jiná instituce) případně i správci LPIS, což by umožnilo nově vyhlašované OP v LPIS automaticky zaevidovat.
- c) MZe v součinnosti s ÚKZÚZ upřesní postup podle § 38b zák. č. 326/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, tj. kdy vznikne situace, že „povolené přípravky nejsou v důsledku výskytu rezistence dostatečně účinné“, popř. zváží nutnost novelizace zákona v tomto ohledu.

Ad. 2. Zhodnocení kontrol plnění obecných zásad integrované ochrany rostlin (IOR) v roce 2014 a výhled pro rok 2015 (ÚKZÚZ)

Ing. Radová podala informace o vlastním průběhu kontrol dodržování povinností IOR zemědělci v r. 2014 - prezentace viz příloha. Kontrolované subjekty mají řadu vlastních záznamů, ale nejsou často schopny je předložit tak, aby mohly být využity pro výsledek kontroly. Uvedla, že mezi zemědělci byla velice kladná odezva na potřebu poradenské služby. Problémem je využívání kritických čísel, špatně se prosazují do praxe. Velké podniky obecně plní zásady IOR lépe než malé. Míru úspěšnosti použité ochrany rostlin si řada podniků neformálně zaznamenává.

Ing. Radová také seznámila přítomné s návrhem změn kontrolního systému IOR v roce 2015 s tím, že konkrétní návrh (dvě varianty) bude rozeslán členům KPS k připomínkám, a sdělila, že pro nejbližší 2 roky není reálné, že se plnění IOR stane součástí C-C. Konkrétně bude nový systém jednodušší (kratší dotazník) a je navrženo vypuštění dosažení povinného minima bodů, systém bude zejména sloužit jako monitorovací nástroj implementace IOR v ČR. Podobný systém je takto používán např. ve Slovinsku nebo v Polsku.

Ing. Radová spolu s **ing. Hnízdilem** seznámili přítomné rovněž s konceptem tzv. demonstračních (modelových) farem, které by měly navazovat na rostlinolékařské poradenství, ať již akreditované na MZe či nikoliv. Zatím bylo pouze osloveno několik zástupců z praxe s žádostí o názor. Demofarmy nebudou řešit jen otázky ochrany rostlin, ale budou mít „širší záběr“, např. výživu, protierozní opatření aj. U těchto farem musí být stanoveny podmínky demo- aktivit včetně smlouvy (např. poskytování „citlivých“ informací aj.), měly by být také vybrány farmy různých velikostí a v různých výrobních oblastech. Smyslem je vedle standardního aplikačního výzkumu zajistit i praktické ukázky v polních podmínkách, aniž by bylo nutno k tomu organizovat „polní dny“. Demonstrační farmy by měly být vodítkem v rozhodování, jak mají zemědělci konat.

Ing. Šmirous (ORL ČAZV) souhlasil s konceptem demonstračních farem, je ovšem potřebné celou věc podrobně připravit. **Prof. Kocourek** poděkoval ÚKZÚZ za vytvoření kontrolního systému a za dosažené výstupy. Uvedl, že kontrolní systém musí být přínosem pro pěstitele a jeho zjednodušením může být snížena vypovídatelnost. **Ing. Šreiber** uvedl, že je třeba „provázat“ požadavky IOR a podmínky dodržování činnosti pro hodnocení C-C (např. od roku 2016 nová opatření proti větrné erozi – nastýlání v kukuřici svazenkou a posuzování následného nebezpečí fuzarióz atd.). Také podpořil myšlenku demofarem s tím, že se zkušenosti mohou dosti lišit podle oblastí. **Ing. Ulrich** upřesnil, že ZS ČR podporuje poradenství, ale s ohledem na objem financí v PRV neprosazoval, aby podpora byla z tohoto programu.

Ing. Hnízdil závěrem vysvětlil, že případné sankce za neplnění obecných zásad IOR mohou být uplatněny pouze v případech jednoznačného porušení nějaké povinnosti (obvykle již nyní) jasně stanovené obecně platným právním předpisem a spadající pod obecné zásady IOR. Jde např. o povinnosti vyplývající z etiket konkrétních POR na ochranu necílových organismů, nebo opatření chránící nebo zlepšující strukturu půdy - viz poznámka **ing. Šreibera** výše. Proto se také zvažuje rozšířit záznamy o používání POR o informaci o účinnosti použitého opatření ochrany rostlin (odkaz na obecnou zásadu IOR č. 8).

Závěr: KPS vzala na vědomí informaci o rozsahu a výsledcích kontrol plnění IOR v roce 2014 s tím, že členové KPS jsou připraveni připomínkovat návrh upraveného kontrolního systému dodržování IOR pro rok 2015; návrh zašle ÚKZÚZ, připomínky do tří týdnů od rozeslání.

Ad. 3. Analýza výsledků českého rostlinolékařského výzkumu zaměřeného na ochranu rostlin – prezentace a diskuze – opatření NAP č. 4.15, 4.16 a 4.69 (MZe, VÚRV v.v.i.)

Prof. Kocourek prezentoval hlavní zjištění analýzy využitelnosti českého rostlinolékařského výzkumu včetně priorit výzkumných témat - viz příloha zápisu; o přípravu analýzy MZe požádalo VÚRV, v.v.i. v rámci plnění NAP. Jedním z doporučení je např. změna způsobu financování výzkumu z 90 na 100 % z veřej. prostředků (výzkum pro užití v praxi); např. VÚRV, v.v.i. vydal na tyto úkoly v r. 2014 přes 7 mil. Kč (z toho 50% na komodity!). Nedostatek vlastních prostředků tak také způsobuje neúčast výzk. institucí v řadě zajímavých projektů.

V diskusi zazněl dotaz, jak mohou zástupci zemědělců ovlivnit pozitivně skutečnost, že nejsou finance ani dobrá koordinovanost výzkumu ze strany MZe. Proběhla také konkrétní diskuse k předložené analýze; účastníci KPS by měli připomínky poslat písemně - viz závěry. Ing. Ulrich doporučil např. rozšířit kap. 1.4. o praktické využitelnosti výsledků výzkumu v praxi; dle prof. Kocourka je však legální využitelnost těchto výsledků nízká, např. patenty a užitné vzory se nedají využít. Dle ing. Krále a ing. Kazdy je nutno do hodnocení výzkumu zapojit širší okruh institucí, také ÚKZÚZ a zástupce praxe; ing. Hnízdl reagoval, že to je také důvodem předložení KPS pro NAP, ve které všichni tito zástupci jsou.

Dle Ing. Radové se ČR nedostatečně zapojuje do mezinárodní spolupráce. Prof. Kocourek uvedl, že mezinárodních projektů se účastní hlavně VÚRV, dvě zem. univerzity a VŠÚO Holovousy. Není snadné se dostat do těchto nadnárodních konsorcií, ČR k tomu není připravena po stránce organizační ani institucionální. Stav se může zlepšit případně po návratu mladých odborníků ze zahraničí. Ing. Hnízdl k mezinárodnímu projektu C-IPM ERANET (evropský výzkum IOR se zapojením ČR) uvedl, že projekt se rozbíhá pomalu a je předčasné hodnotit, jaký konkrétní efekt přinese. V každém případě účast ČR může ovlivnit zaměření projektu i interpretaci jeho výsledků tak, aby mohly být co nejvíce respektovány podmínky implementace IOR v ČR.

Ing. Jeřábek (MZe) poděkoval VÚRV, v.v.i. a ÚKZÚZ za dosavadní spolupráci na přípravě projektu C-IPM ERANET, také konstatoval, že lze očekávat problémy s financováním výzkumných úkolů i ve vztahu k IOR v blízké budoucnosti. Dále upozornil na potenciální aktivní přínos podnětů pro výzkumnou sféru přímo z praxe, což je současný evropský trend. Ing. Kazda spolu s prof. Kocourkem vyzvali zástupce pěstitelů, aby navrhovali témata pro výzkumné úkoly, které potřebují řešit. Ing. Ulrich konstatoval administrativní přetíženost členů svazů a z toho často vyplývající nechuť k plnění dalších úkolů. Ing. Hnízdl upozornil na to, že také demonstrační farmy (viz bod 2 agendy) mohou být prostředkem k tomu, aby se potřeby praxe ukázaly a byla tak k dispozici reálná témata výzkumu.

Ing. Hnízdl poděkoval za provedenou analýzu s tím, že jde o velmi využitelný materiál poté, co bude podroben transparentním připomínkám. Řešení zjištěných nedostatků však je třeba rozdělit na problémy zemědělského výzkumu obecně, a na problémy týkající se pouze výzkumu rostlinolékařského. Analýza RL výzkumu, přijatá KPS pro NAP (po vyhodnocení a zapracování připomínek KPS), bude předložena Odboru výzkumu, vzdělávání a poradenství a spolu s ním bude snaha problémy řešit.

Závěry:

- a) Členové KPS pro NAP zašlou případné písemné připomínky k předložené analýze českého rostlinolékařského výzkumu do 15. 2. 2015 na e-mailové adresy ing. Hnízdl a prof. Kocourka (kocourek@vurv.cz).
- b) MZe seznámí s doplněnou analýzou rostlinolékařského výzkumu Odbor výzkumu, vzdělávání a poradenství a ověří možnosti zavedení uvedených doporučení v rámci přípravy dalších výzkumných programů (program „Země“).

Ad. 4 Výsledky cíleného monitoringu reziduí přípravků na ochranu rostlin v rostlinných produktech nabízených na farmářských trzích - opatření NAP č. 4.30 (MZe, SZPI)

Ing. Schneeweiss (SZPI) stručně komentoval rozsah a výsledky monitoringu reziduí úč. látek POR v produktech (ovoce, zelenina) na farmářských trzích, který byl na žádost MZe jako plnění opatření

NAP proveden v létě 2014. Výsledky dle SZPI ukázaly, že farmářské trhy nepředstavují výjimečná rizika pro spotřebitele, pokud jde o rezidua POR, na druhé straně byly nalezeny vzorky s rezidui, 2x byl překročen MLR.

V diskuzi uvedl prof. Kocourek, že dva případy překročení MLR již představují významné riziko. Doporučil opakování monitoringu alespoň v r. 2015, neboť rozsah roku 2014 nemůže dát ještě objektivní závěry. V součinnosti s VŠCHT může VÚRV, v.v.i. pro rok 2015 připravit i kvantitativní zhodnocení možných rizik i s využitím monitoringu SZPI.

Na dotaz Ing. Kazdy (ČZU) bylo upřesněno, že jak vzorky z maloobchodu, tak také na farmářských trzích byly odebrány z potravin i zahraniční provenience. Pak nelze dle ing. Kazdy srovnat dobře české potraviny prodávané v maloobchodní síti a na farmářských trzích. Při zjištění nadlimitních množství v potravinách maloobchod i trhy) je postižen prodávající, i v případě, že zboží je již rozprodáno. Ing. Kazda také upozornil, že tedy farmářské trhy nelze brát jako „ekotrhy“, jak se to řada organizátorů snaží prezentovat.

Ing. Schneeweiss doplnil, že výsledky kontrol potravin lze snadno dohledat na webu SZPI.

Závěry:

- a) KPS doporučuje pokračovat v monitoringu reziduí účinných látek přípravků v ovoci a zelenině na farmářských trzích ještě v roce 2015 s upřesněnou metodikou umožňující přesně vyhodnotit srovnání pouze produktů českého původu z maloobchodu a farmářských trhů; metodicky se bude podílet VÚRV, v.v.i. a VŠCHT;**
- b) SZPI doplní svou zprávu o uvedení zjištěných účinných látek POR v pozitivních vzorcích a původ odebraných vzorků.**

Ad. 5. Různé

- a) Ing. Hnízdl informoval o zahájení série školení EU k implementaci směrnice 2009/128/ES; za ČR se zúčastní 14 zástupců státní správy rezortů MZe, MŽP a MZd; absolventi školení by se měli zapojit do revize osnov odborné způsobilosti (OZ) k nakládání s přípravky včetně přímé účasti na školeních k OZ v ČR jako školitelé. Členům KPS bude zaslána informace o školení EU včetně strategie k využití získaných zkušeností.
- b) **Předběžný termín příštího jednání bude 5. března 2015.**

Zapsali: Kupec, Hnízdl.

Přílohy:

- 1) Kontroly IOR 2014 (prezentace ÚKZÚZ)
- 2) Analýza RL výzkumu (prezentace VÚRV, v.v.i.)